

Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA)

Traject: MAVO

Schooljaar: 2026-2027

Inhoud	
Belangrijke mededelingen vooraf:	3
Algemene informatie	3
Hulpmiddelen	3
Het afronden van het Schoolexamen (SE)	3
Informatievoorziening	4
HOOFDSTUK 1: ROOSTER SCHOOLEXAMENS	5
1.1: Data examenjaar 2026-2027	5
1.2: Data schoolexamens	5
1.3: Data inhalen	5
1.4: Data herkansingen	5
HOOFDSTUK 2: STOFOMSCHRIJVING SCHOOLEXAMENS	6
Aardrijkskunde	6
Arabisch	7
Biologie	9
Duits	11
Economie	13
Engels	14
Frans	15
Geschiedenis	16
LOB-dossier	18
Maatschappijkunde	19
Maatschappijleer	20
NASK-1 (Natuurkunde)	21
NASK-2 (Scheikunde)	22
Nederlands	23
Praktijkgericht vak Economie en Ondernemen	24
Praktijkgericht vak Informatietechnologie	25
Profielwerkstuk	26
Rekenen	28
Beeldende Vorming - Tekenen	29
Turks	32
Wiskunde	33
BIJLAGE 1:	35
Voorlopig rooster Centraal Examen 2027 - EERSTE TIJDVAK	35
Voorlopig examenrooster Centraal Examen 2027 - TWEEDE TIJDVAK	36
BIJLAGE 2	37
Overzicht van toegestane hulpmiddelen	37
BIJLAGE 3	39
Herkansingsregeling schoolexamens (art. 6-9 uit het Examenreglement)	39
Artikel 6. Onderdelen SE	39
Artikel 7. Missen SE	41
Artikel 8. Inhaal-/herkansingsregeling SE	41
Artikel 9. Einde SE-periode	42
BIJLAGE 4:	43
Zak-slaagregeling (art. 17.1 uit het Examenreglement)	43

Alle afspraken die afwijken van de bepalingen in dit Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA), zijn ongeldig, tenzij deze schriftelijk zijn bevestigd door de voorzitter van de examencommissie. Dit PTA is vastgesteld door de examencommissie van Vavo Haaglanden in september 2026.

Belangrijke mededelingen vooraf:

Algemene informatie

In dit PTA staat alles vermeld wat voor jou als student Mavo van belang is voor examinering. Het PTA is leidend in de examinering; indien er verschillen zijn tussen de studiewijzer en het overeenkomstige PTA, dan zal het PTA leidend zijn.

Hulpmiddelen

Bij schriftelijke schoolexamens mag, **tenzij anders vermeld in het PTA**, gebruik worden gemaakt van het standaard hulpmiddelenpakket.

Vanuit school krijg je antwoordpapier en kladpapier aangeleverd bij het examen.

Je kan zelf de rest van de toegestane hulpmiddelen meenemen, bestaande uit:

- Blauwe en/of zwarte pen (niet uitwisbaar)
- tekenpotlood (voor het tekenen van grafieken)
- blauw en rood kleurpotlood (voor het tekenen van grafieken)
- liniaal met millimeterverdeling
- passer
- nietmachine
- geometrische driehoek
- vlakgum
- rekenmachine
- eendelig verklarend woordenboek Nederlands

Het gebruik van correctievloeistof of correctielint is niet toegestaan.

Voor de vakken Nask-1 en Nask-2 is het gebruik van de Binas (KGT, 2^e editie) toegestaan.

Bij de moderne vreemde talen is een woordenboek doeltaal – thuistaal en thuistaal

– doeltaal toegestaan.

Bij het vak Engels mag het bevoegd gezag toestemming geven om een woordenboek Engels-Engels te gebruiken naast een tweetalig woordenboek.

Woordenboeken en Binas bevatten geen aantekeningen of bladwijzers.

De toegestane hulpmiddelen voor het schoolexamen zijn gebaseerd op de toegestane hulpmiddelen van het centraal examen, zie bijlage 2.

Het afronden van het Schoolexamen (SE)

Het volledige *Schoolexamen* (SE) moet vóór of uiterlijk op **vrijdag 16 april 2027** afgesloten zijn. Alleen een volledig afgesloten PTA voor een examenvak geeft recht op deelname aan het Centraal Examen voor dat betreffende vak.

Op woensdag **21 april** ontvang je de 'ontvangstverklaring' met behaalde resultaten. Deze lijst controleer je bij ontvangst.

Op deze lijst kun je wijzigingen en eventuele vrijstellingen aangeven. Dit moet voor de start van het *Centraal Examen* (uiterlijk **22 april**) gebeurd zijn. Je levert deze lijst in bij het Examenbureau op de begane grond (0.201).

Wil je niets wijzigen, dan hoef je niets te doen.

Na 22 april zijn er geen wijzigingen meer mogelijk. Dit betekent dat je vanaf dat moment deelneemt aan het Centraal Examen voor dat bepaalde vak en je kunt dan niet meer terugvallen op een eerder behaald cijfer (vrijstelling) van dat vak.

Op vrijdag **23 april** worden de behaalde **SE-resultaten** en alle ingebrachte **vrijstellingen** die vermeld staan in Osiris definitief vastgesteld en kunnen daarna **niet** meer gewijzigd worden.

De resultaten van de vakken waar je centraal examen in doet, bepalen naast de ingebrachte vrijstellingen de uitslag van het examen.

N.B.: Indien het Schoolexamen na 16 april wordt afgesloten, bestaat de mogelijkheid dat de definitieve SE-cijferlijst niet op tijd kan worden verstrekt. Dit kan tot gevolg hebben dat je niet

kan deelnemen aan het Centraal Examen (CE) voor vakken waarvan het PTA niet is afgesloten.

Informatievoorziening

Alle informatie die het Examenbureau verstrekt gaat via de studentenmail van de kandidaten. De studentenmail is een mailadres die de kandidaten aan het begin van hun opleiding bij VAVO Haaglanden krijgen uitgereikt. Het missen van informatie die via de studentenmail is verstrekt, is geheel voor eigen risico van de kandidaat.

HOOFDSTUK 1: ROOSTER SCHOOLEXAMENS

1.1: Data examenjaar 2026-2027

Het toetsrooster voor de schoolexamenperiodes wordt minimaal twee weken voor de betreffende toetsweek beschikbaar gesteld via MIA. Het rooster van de mondelinge schoolexamens wordt via de docent opgesteld en verspreid in de online omgeving. Bij het volgende hoofdstuk, stofomschrijving schoolexamens, kan je per vak zien in welke periode deze schoolexamens plaatsvinden.

Je bent het gehele schooljaar beschikbaar voor het afleggen van schoolexamens en herkansingen. Schoolexamens kunnen ook op een ander moment plaatsvinden dan jouw lessen.

*De meest recente versie van het schoolexamenrooster is terug te vinden op MIA en hangt voorafgaand aan elke SE-periode op het whiteboard bij het Examenbureau/Administratie. De **lokaalindeling** wordt op de dag van het schoolexamen gepubliceerd op datzelfde whiteboard bij het Examenbureau en op Osiris/MyXedule.*

1.2: Data schoolexamens

Er zijn drie schoolexamenweken:

- SEP 1: maandag 2 t/m maandag 9 november
- SEP 2: maandag 11 t/m maandag 18 januari
 - Kijk- en luistertoetsen: 25 januari t/m 1 februari
- SEP 3: maandag 8 t/m maandag 15 maart

1.3: Data inhalen

De mogelijkheden voor inhalen en herkansen zijn:

- Inhalen SEP 1: 23 t/m 27 november (na verkort lesrooster)
- Inhalen SEP 2 en SEP 3: 16 t/m 19 maart

1.4: Data herkansingen

- Aanvragen herkansen SEP 1 t/m 3: uiterlijk donderdag 1 april voor 23:59:59
- Herkansen SEP 1 t/m 3: 7 t/m 9 april

HOOFDSTUK 2: STOFOMSCHRIJVING SCHOOLEXAMENS

Vak	Aardrijkskunde	Traject: MAVO
-----	----------------	---------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Weer en klimaat Bronnen van energie Leervaardigheden*	Schriftelijk	33%	Ja	AK/K/3; AK/K/4; AK/K/5; AK/V/1; AK/V/2.
SEP 2	2	SE	Water Grenzen en identiteit Leervaardigheden*	Schriftelijk	33%	Ja	AK/K/3; AK/K/6; AK/K/9; AK/V/3; AK/V/6.
SEP 3	3	SE	Bevolking en ruimte Arm en rijk Leervaardigheden*	Schriftelijk	32%	Ja	AK/K/3; AK/K/7; AK/K/8; AK/V/4; AK/V/5.
	4	PO	Onderzoeksopdracht	Schriftelijk	2%	Nee	AK/K/1; AK/K/2; AK/K/3; AK/V/7; AK/V/8.

* Leervaardigheden (AK/K/3) wordt steeds geëxamineerd in combinatie met de vakinhoudelijke eindtermen.

Opmerkingen m.b.t. SE 4 (PO):	Inlevermoment: 1 maart 2027 Extra inlevermoment: 8 maart 2027
-------------------------------	--

CENTRAAL EXAMEN	
Examineenheid	Stofomschrijving
AK/K/3	Leervaardigheden
AK/K/4	Weer & klimaat
AK/K/6	Water
AK/K/8	Bevolking & ruimte
AK/V/1	Casus Weer en klimaat: Extreme weersomstandigheden
AK/V/3	Casus Water: Watermanagement
AK/V/5	Casus Bevolking en ruimte: Bevolking en ruimte in grootstedelijke gebieden

Vak	Arabisch	Traject: MAVO
------------	-----------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Schrijfvaardigheid B1, Leesvaardigheid B1, Kennis van land en samenleving, Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie.	Schriftelijk	30%	Ja	MVT/K/4 MVT/V/1 MVT/V/3 MVT/V/4 MVT/V/5
SEP 2	2	SE	Luister- en kijkvaardigheden B1, Leervaardigheden in de moderne vreemde talen	Schriftelijk	40%	Nee	MVT/K/5 MVT/K/3
SEP 3	3	MO	Gespreksvaardigheid niveau ERK A2, Dialogoog/gesprek met de docent naar aanleiding van een door de docent gekozen onderwerp (toetsduur 5-7 min). GEEN WOORDENBOEK TOEGESTAAN	Mondeling	15%	Nee	MVT/K/1 MVT/K/2 MVT/K/3 MVT/K/6
	4	PO	Spreekvaardigheid niveau ERK A2, Monoloog aan de hand van een PowerPointpresentatie passend bij een in overleg met de docent gekozen onderwerp (toetsduur 10-15 min); GEEN WOORDENBOEK TOEGESTAAN	Mondeling Praktisch	15%	Nee	MVT/K/1 MVT/K/2 MVT/K/3 MVT/K/6

Opmerkingen m.b.t. SE 4 (PO): Presentatieopdracht (praktische opdracht (PO)) – maken van een PowerPoint passend bij het gekozen onderwerp in overeenstemming met de docent gekozen onderwerp (toets duur 10 min); 1. Presentatieopdracht wordt tegelijk afgenomen met SE3, Gespreksvaardigheid (toets duur 5 min)	Inlevermoment: Uiterlijk één dag voor afname SE3
---	---

<i>CENTRAAL EXAMEN</i>	
Exameneenheid	Stofomschrijving
MVT/K/3 MVT/K/4 MVT/V/3 MVT/V/5	Leesvaardigheid

Vak	Biologie	Traject: MAVO
------------	-----------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Organen en cellen, planten Erfelijkheid en evolutie, Ordering, Ecologie Vaardigheden	Schriftelijk	32%	Ja	BI/K/4, BI/K/5, BI/K/6, BI/K/12 BI/K/13 BI/K/2, BI/K/3
SEP 2	2	SE	Regeling, Zintuigen, Stevigheid en beweging, Gedrag Vaardigheden	Schriftelijk	30%	Ja	BI/K/8, BI/K/11, BI/V/2 BI/K/2, BI/K/3
	4	PO	PO Duurzaam Leven	Praktisch	8%	Nee	BI/K/1, BI/K/2, BI/K/3, BI/K/7, BI/V/3, BI/V/4
SEP 3	3	SE	Voeding en vertering, Transport en afweer, Gaswisseling en uitscheiding Vaardigheden	Schriftelijk	30%	Ja	BI/K/6, BI/K/9, BI/K/10, BI/V/1 BI/K/2, BI/K/3

Opmerkingen m.b.t. SE 4 (PO): - Studenten werken alleen of in een klein groepje (max 3) aan verslag in het kader van het thema Duurzaam Leven. - Planning: de PO wordt gedurende in week 46 tijdens de les geïntroduceerd. De docent verstrekt dan informatie over de opdracht zelf (plaats, tijd, inleverdatum en beoordelingscriteria) en er zal tijd zijn om te starten met literatuuronderzoek en veldwerk. De opdracht wordt daarna buiten lestijd verder uitgevoerd. LET OP: De praktische opdracht is onderdeel van het eindcijfer biologie, dus het maken van de praktische opdracht is een voorwaarde voor het behalen van een eindcijfer voor het schoolexamen biologie. Als de praktische opdracht niet is gemaakt dan worden de gevolgen de beslist bij de examencommissie.	Afnamemoment: Week 51 (14 december) Inhaalmoment: Week 1 (8 januari)
---	---

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
BI/K/3	Leervaardigheden in het vak Biologie
BI/K/4	Cellen staan aan de basis
BI/K/6	Planten en dieren en hun samenhang: de eigen omgeving verkend
BI/K/9	Het lichaam in stand houden: voeding en genotmiddelen, energie, transport en uitscheiding
BI/K/11	Reageren op prikkels
BI/K/12	Van generatie op generatie
BI/K/13	Erfelijkheid en evolutie
BI/V/1	Bescherming en antistoffen
BI/V/2	Gedrag bij mens en dier
BI/V/4	Vaardigheden in samenhang

Vak	Duits	Traject: MAVO
------------	--------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Brief schrijven A2-niveau Uitnodiging schrijven aan vriend/vriendin om samen de Kerstmark te bezoeken.	Schriftelijk	30%	Ja	MVT/K/7 MVT/K/1 MVT/V/4
SEP 2	2	SE	Kijk- en luistervaardigheid ERK Niveau B1 CITO Kijk- en luistertoets	Praktisch	30%	Nee	MVT/K/5
	4	HD	Leesdossier/boekverslag Boek: Olli aus Ossiland	Schriftelijk	0% O/V/G	Nee	MVT/K4 MVT/K/5
SEP 3	3	SE	Spreekvaardigheid en gespreksvaardigheid ERK Niveau A2 Presentatie Landeskunde + vraaggesprek Duitstalige stad presenteren a.d.h.v. PowerPoint en 20 steekwoorden	Mondeling	30%	Nee	MVT/K/6 MVT/K/2 MVT/V/3
	5	PO	Tekstbegrip + woordenschat Examenidroom Selectie blz. 1-5 Signaalwoordenlijst Selectie blz. 1-3 GEEN WOORDENBOEK TOEGESTAAN.	Schriftelijk	10%	Nee	MVT/K2 MVT/K3 MVT/V/1

Opmerkingen m.b.t. HD1 Het boek Olli aus Ossiland lezen en vervolgens de vragen beantwoorden. Hier werk je gedurende periode 1 en 2 aan. Opnieuw inleveren bij een onvoldoende als eindbeoordeling.	Inlevermoment: Week 50 Inhaalmoment: Week 2
---	--

Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 3: Presenteer een Duitstalige stad. Duur 5 minuten. Volledig in het Duits. Kort spiekbriefje met (ca. 20) steekwoorden toegestaan. Het rooster wordt door de docent gemaakt en digitaal gedeeld.	Afnamemoment: SE-week 3 Inhaalmoment: Inhaalweek
---	---

Opmerkingen m.b.t. PO 1: Plak de examenwoorden op de juiste plaats in de gatentekst. Hiervoor moet je de tekst lezen en proberen te begrijpen. Het gaat hierbij dus om woordenschat en tekstbegrip. Markeer de signaalwoorden in de tekst en plak de Nederlandse vertaling erbij. GEEN WOORDENBOEK TOEGESTAAN.	Inlevermoment: Week 7 Inhaalmoment: Week 8
---	---

CENTRAAL EXAMEN	
Examenleenheid	Stofomschrijving
MVT/K/3 MVT/K/4 MVT/V/3 MVT/V/5	Leesexamen. Belangrijk om de signaalwoorden goed te beheersen, omdat deze signaalwoorden helpen bij het leggen van tekstverbanden en tekstbegrip.

Vak	Economie	Traject: MAVO
------------	-----------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Basisvaardigheden Consumptie Consumentenorganisaties	Schriftelijk	30%	Ja	EC/K/2 EC/K/4A EC/K/4B
SEP 2	2	SE	Arbeid en productie Arbeid en bedrijfsleven Overheid en bestuur Oriëntatie leren en werken Verrijking	Schriftelijk	30%	Ja	EC/K/5A EC/K/5B EC/K/6 EC/V/1 EC/K/1
	1	PO	Praktische opdracht: Onderzoek naar een actueel economisch thema	Praktisch	5%	Nee	EC/K/3 EC/V/2
SEP 3	3	SE	Internationale Ontwikkelingen Natuur en Milieu Verrijkingstof	Schriftelijk	35%	Ja	EC/K/7 EC/K/8 EC/V/3

Opmerkingen m.b.t. PO 1: Het niet deelnemen aan de PO en/of niet tijdig inleveren van de opdracht is een onregelmatigheid. De examencommissie besluit wat de consequentie is.	Afnamemoment: Week 50 Inhaalmoment: Week 3
---	---

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
EC/K/3 EC/K/4A EC/K/5A EC/K/6 EC/K/7 EC/V/1 EC/V/3	Leervaardigheden in het vak economie Consumptie Arbeid en productie Overheid en bestuur Internationale ontwikkelingen Verrijkingstof Vaardigheden in samenhang

Vak	Engels	Traject: MAVO
------------	---------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Schrijfvaardigheid ERK-niveau A2-B1	Schriftelijk	25%	Ja	Eindterm K1 + K2 + K3 + K7 + V4
SEP 2	2	SE	Literatuur	Schriftelijk	25%	Ja	Eindterm K3 + K4 + V4
SEP 2	3	SE	Kijk- en luistervaardigheid ERK-niveau A2-B1	Schriftelijk	25%	Nee	Eindterm K3 + K5 + V4
SEP 3	4	SE	Spreekvaardigheid en gespreksvaardigheid, ERK-niveau A2-B1	Mondeling	25%	Nee	Eindterm K1 + K2 + K3 + K6 + V4

Opmerkingen m.b.t. SE 4 (Spreekvaardigheid en gespreksvaardigheid): Het rooster wordt door de docent gemaakt en digitaal gedeeld; per schoolmail en Teams.	Afnamemoment: Week 7 en 9 Inhaalmoment: Week 11 en 12
--	--

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
Eindterm K3 + K4 + V1 + V3 + V5	Leesvaardigheid aan de hand van teksten.

Vak	Frans	Traject: MAVO
------------	--------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Schrijfvaardigheid ERK- niveau A1/A2	Schriftelijk	25%	Ja	MVT/K/2 MVT/K/3 MVT/V/4 MVT/K/7
SEP 2	2	SE	Kennis van land en samenleving	Schriftelijk	25%	Ja	MVT/V/1 MVT/V/3
	3	SE	Kijk- en luistervaardigheid ERK-niveau A2	Schriftelijk	25%	Nee	MVT/K/5
SEP 3	4	MO	Gespreksvaardigheid ERK- niveau A2	Mondeling	25%	Nee	MVT/K/1 MVT/K/6

Opmerkingen m.b.t. SE 4 (MO): afname volgens rooster van docent.	Afnamemoment: Week 9 Inhaalmoment: Week 11
---	---

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
MVT/K/3 MVT/K/4 MVT/V/3 MVT/V/5	Leesexamen.

Vak	Geschiedenis	Traject: MAVO
------------	---------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	- Nederland (1848-1914) - De Eerste Wereldoorlog (1914-1918) - Introductie op: Het interbellum (1918-1939) <i>Verdiepingsstof:</i> - De industriële samenleving in Nederland - Verzuiling (en ontzuiling)	Schriftelijk	31%	Ja	GS/K/5 GS/K/6 GS/K/10 GS/V/5
SEP 2	2	SE	- Het interbellum (1918-1939) - De Tweede Wereldoorlog (1939-1945)	Schriftelijk	32%	Ja	GS/K/5 GS/K/10
SEP 3	3	SE	- Europa en de wereld (1945-1989) - De Koude Oorlog (1945-1989) - De nieuwe wereldorde (vanaf 1990) <i>Verdiepingsstof:</i> - Sociale zekerheid en verzorgingsstaat in Nederland - Cultureel - mentale ontwikkelingen in Nederland na 1945 - (Verzuiling en) ontzuiling	Schriftelijk	32%	Ja	GS/K/5 GS/K/7 GS/K/8 GS/K/10 GS/V/5
	4	PO	Filmopdracht over een gebeurtenis uit de 20 ^e of 21 ^e eeuw (thuisopdracht).	Praktisch	5%	Nee	GS/K/1 GS/K/2 GS/K/3 GS/V/7

Opmerkingen m.b.t. SE 4 (PO): Het maken van een filmpje waarin de studenten in gesprek gaan met een ander over een gebeurtenis uit de 20 ^e of 21 ^e eeuw. De studenten leveren de opdracht via Teams in (thuisopdracht).	Inlevermoment: 5 maart 2027 Inhaalmoment: 12 maart 2027
---	--

<i>CENTRAAL EXAMEN</i>	
Exameneenheid	Stofomschrijving
GS/K/3	Leervaardigheden
GS/K/5	Staatsinrichting van Nederland vanaf 1848
GS/K/10	Historisch overzicht vanaf 1900
GS/V/8	Vaardigheden in samenhang
GS/V/9	Twee thema's bij het historisch overzicht vanaf 1900: communisme in de SU (1917-1941) en dekolonisatie van Indonesië (1942-1949)

Vak	LOB-dossier	Traject: MAVO
------------	--------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	HD	LOB-paspoort <i>Uiterlijk eind februari 2027</i>	Schriftelijk	0% (O/V/G)	Nee	Oriëntatie leren en werken als onderdeel van alle mavovakk en, Bewust bezig met de vervolgopl eidingen en inzicht in eigen persoonlijk heden
SEP 2	2	HD	Gesprek met mentor/decaan t.b.v. doorstroomformulier VO- ROC <i>Uiterlijk 31 maart</i>	Schriftelijk	0% (O/V/G)	Nee	

Opmerkingen m.b.t. Handelingsdelen:

Dit verplichte onderdeel maakt deel uit van het schoolexamen van alle vakken. Binnen VAVO Haaglanden wordt hieraan aandacht besteed in de wekelijkse mentorlessen. Het onderdeel moet zijn afgerond ten behoeve van het behalen van een diploma. Het onderdeel maakt geen deel uit van het centraal examen. Naar aanleiding van de bevindingen kun je in overleg met de mentor doorverwezen naar de decaan.

Vak	Maatschappijkunde	Traject: MAVO
------------	--------------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	1. Leervaardigheden in het vak maatschappijkunde 2. Massamedia 3. De multiculturele samenleving 4. Mens en werk 5. Analyse maatschappelijk vraagstuk 6. Oriëntatie op leren en werken 7. Basisvaardigheden 8. Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	Schriftelijk	30%	Ja	ML2/K/3 ML2/K/7 ML2/K/6 ML2/K/5 ML2/V/1 ML2/K/1 ML2/K/2 ML2/V/2
SEP 2	2	SE	1. Leervaardigheden in het vak maatschappijkunde 2. Criminaliteit en rechtsstaat 3. Analyse maatschappelijk vraagstuk 4. Basisvaardigheden 5. Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	Schriftelijk	30%	Ja	ML2/K/3 ML2/K/8 ML2/V/1 ML2/K/2 ML2/V/2
SEP 3	3	SE	1. Leervaardigheden in het vak maatschappijkunde 2. Politiek en beleid 3. Analyse maatschappelijk vraagstuk 4. Basisvaardigheden 5. Vaardigheden in samenhang 6. Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	Schriftelijk	40%	Ja	ML2/K/3 ML2/K/4 ML2/V/1 ML2/K/2 ML2/V/3 ML2/V/2

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
	ML2/K/3, Leervaardigheden in het vak maatschappijkunde ML2/K/4, Politiek en beleid ML2/K/8, Criminaliteit en rechtsstaat ML2/V/1, Analyse maatschappelijk vraagstuk ML2/V/3, Vaardigheden in samenhang

Vak	Maatschappijleer	Traject: MAVO
------------	-------------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	type	Stofomschrijving	Toets vorm	Weging	Herkans- baar	Domein
SEP 1	1	SE	Basisvaardigheden Leervaardigheden in het vak maatschappijleer Cultuur en socialisatie Beeldvorming en stereotype op leren en werken	Schriftelijk	30%	Ja	ML1/K/1 ML1/K/2 ML1/K/3 ML1/K/4 ML1/K/7
SEP 2	2	SE	Macht en zeggenschap Sociale verschillen Leervaardigheden in het vak maatschappijleer Basisvaardigheden Oriëntatie op leren en werken	Schriftelijk	30%	Ja	ML1/K/1 ML1/K/2 ML1/K/3 ML1/K/5 ML1/K/6
SEP 3	3	SE	Oriëntatie op leren en werken Sociale verschillen Beeldvorming en stereotypering Cultuur en socialisatie	Schriftelijk	40%	Ja	ML1/K/1 ML1/K/2 ML1/K/3 ML1/K/4 ML1/K/5 ML1/K/7

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
	Het vak maatschappijleer wordt niet geëxamineerd met een Centraal Examen. Het vak wordt bij VAVO Haaglanden in dit traject afgesloten met drie schoolexamens.

Vak	NASK-1 (Natuurkunde)	Traject: MAVO
------------	-----------------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Krachten Werktuigen Bewegingen	Schriftelijk	30 %	Ja	K/9 V/2 V/1
SEP 2	2	SE	Elektriciteit	Schriftelijk	35%	Ja	K/5 K/2 V2, V3 K/7, K/10 K/1, K/11 K/3
SEP 3	3	SE	Het weer Stoffen Warmte Materialen Energie Geluid	Schriftelijk	35 %	Ja	K/12 K/4 K/2 K/6 K/3 V/2 K/5 K/8

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
K/3 K/4 K/5 K/6 K/8 K/9 V/1 V/2 V/4	Leervaardigheid in het vak natuurkunde Stoffen en materialen Elektrische energie Verbranden en verwarmen Geluid Kracht en Veiligheid Veiligheid in het verkeer Constructies Vaardigheden in samenhang

Vak	NASK-2 (Scheikunde)	Traject: MAVO
------------	----------------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Stoffen en mengsels Water Mengsels scheiden Nieuwe stoffen maken	Schriftelijk	30 %	Ja	K1 t/m K4 K7 K8 K10 V2
SEP 2	2	SE	Chemische reacties Metalen Stoffen en deeltjes	Schriftelijk	35 %	Ja	K3 K9 K10 K11 V1
SEP 3	3	SE	Verbrandingen Zouten Zuren en basen	Schriftelijk	35 %	Ja	K3 K5 K6 K7 K10 V2 V3

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
K3 K5 K7 K10 K11 V1 V2 V4	Leervaardigheden in het vak scheikunde Mens en omgeving: verbranding Water, zuren en basen Basischemie voor vervolgopleiding en beroep Bouw van de materie Productieprocessen Productonderzoek Vaardigheden in samenhang

Vak	Nederlands	Traject: MAVO
------------	-------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Schrijfvaardigheid Zakelijke brief, e-mail schrijven	Schriftelijk	25%	Ja	K1, K2, K3, K7, V1, V3
SEP 2	2	SE	Fictie	Schriftelijk	10%	Ja	K8/V2
	3	SE	Kijk- en luistervaardigheid	Schriftelijk	25%	Nee	K4
SEP 3	4	SE	Spreekvaardigheid	Mondeling	20%	Nee	K5
	5	SE	Leesvaardigheid	Schriftelijk	20%	Ja	K6

Opmerkingen m.b.t. SE 4 (MO): Het rooster voor spreekvaardigheid wordt door de docent gemaakt en gecommuniceerd.	Afnamemoment: Week 9 Inhaalmoment: Week 11+12
---	--

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
NE/K/3 NE/K/6 NE/K/7	Leervaardigheden voor het vak Nederlands Leesvaardigheid Schrijfvaardigheid

Vak	Praktijkgericht vak Economie en Ondernemen	Traject: MAVO
------------	---	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Domein
SEP 1	1	PO	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	25%	Nee	A-C
SEP 2	2	PO	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	35%	Nee	A-C
SEP 3	3	PO	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	40%	Nee	A-C

Opmerkingen m.b.t. SE 1 (PO): Ontwikkel een advies en prototype voor een bedrijf of organisatie.	Inlevermoment: Week 44
Opmerkingen m.b.t. SE 2 (PO): Ontwikkel een advies en prototype voor een bedrijf of organisatie.	Inlevermoment: Week 1
Opmerkingen m.b.t. SE 3 (PO): Ontwikkel een advies en prototype voor een bedrijf of organisatie.	Inlevermoment: Week 9

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
	Er is voor dit vak geen Centraal Examen.

Vak	Praktijkgericht vak Informatietechnologie	Traject: MAVO
------------	--	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Domein
SEP 1	1	PO	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	25%	Nee	A-C
SEP 2	2	PO	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	35%	Nee	A-C
SEP 3	3	PO	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	40%	Nee	A-C

Opmerkingen m.b.t. SE 1 (PO): Ontwikkel een advies en prototype voor een bedrijf of organisatie.	Inlevermoment: Week 44
Opmerkingen m.b.t. SE 2 (PO): Ontwikkel een advies en prototype voor een bedrijf of organisatie.	Inlevermoment: Week 1
Opmerkingen m.b.t. SE 3 (PO): Ontwikkel een advies en prototype voor een bedrijf of organisatie.	Inlevermoment: Week 9

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
	Er is voor dit vak geen Centraal Examen.

Onderdeel	Profielwerkstuk	Traject: MAVO
-----------	-----------------	---------------

SCHOOLEXAMENS					
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar
SEP 3	HD 1	Profielwerkstuk	Schriftelijk	0% (O/V/G)	Nee
Opmerking: dit verplichte onderdeel maakt deel uit van het schoolexamen Mavo. Binnen VAVO Haaglanden wordt hieraan aandacht besteed in de wekelijkse mentorlessen. Het onderdeel moet met een beoordeling voldoende dan wel goed zijn afgesloten ten behoeve van het behalen van een diploma. Het onderdeel maakt geen deel uit van het centraal examen. De uiterste inleverdatum voor het eindproduct van je profielwerkstuk is vrijdag 19 maart. <i>Het handelingsdeel is niet herkansbaar, wel inhaalbaar.</i>					

Toelichting

Let op: hier staat slechts een selectie van de bepalingen over het Profielwerkstuk. Zie **Bijlage D van het Handboek Examinering** voor alle regels en criteria over onder meer omvang, vakvereisten, beoordeling, uitvoering, deelname, inhalen, vrijstellingen en de verbeteropdracht bij een eerder PWS-cijfer van 5,0 (havo/vwo) of bij een Onvoldoende (vmbo-tl).

1. Het Profielwerkstuk (PWS) maakt deel uit van het schoolexamen.
2. De school stelt nadere eisen aan de productiewijze (zoals aan het gebruik van a.i.), vorm, inhoud en organisatie. Deze eisen staan in de handleiding voor studenten. De handleiding wordt bij aanvang van het productieproces met studenten gedeeld (in Teams en op MIA en op papier) en besproken.
3. De studielast bedraagt:
 - Vmbo-tl: minimaal 20 uur.
4. Het PWS heeft betrekking op:
 - Vmbo-tl: een vak binnen het profiel.
5. De beoordeling vindt plaats met gebruikmaking van een door de school vastgesteld beoordelingsmodel.
 - Voor vmbo-tl geldt een beoordeling: *Onvoldoende*, *Voldoende* of *Goed*.
6. Het PWS dient te zijn beoordeeld met:
 - vmbo-tl: minimaal *Voldoende*.
7. Het PWS is niet herkansbaar.
8. Het PWS moet vóór het eerste tijdvak van het centraal examen zijn afgerond en geregistreerd.
9. De beoordelingsmodellen worden jaarlijks geëvalueerd en vastgesteld door de Examencommissie.
10. Het PWS wordt als geldig afgelegd examenonderdeel beoordeeld indien de student:
 - a. zich tijdig heeft aangemeld via de door de school vastgestelde procedure, uiterlijk 1 oktober van het examenjaar.
 - b. goedkeuring heeft verkregen van de examinerator (dus begeleider) voor de hoofd- en deelvragen;
 - c. de deelopdrachten tijdig en volgens de vastgestelde planning heeft ingeleverd;
 - d. heeft deelgenomen aan het beoordelingsgesprek en/of de eindpresentatie.
11. In situaties waarin niet wordt voldaan aan één of meer van de in art. 10 genoemde voorwaarden, wordt het PWS aangemerkt als **niet geldig afgelegd examenonderdeel**. Dit wordt beschouwd als een onregelmatigheid ter beoordeling

van de examencommissie. De examencommissie neemt dan maatregelen conform artikel 21.

12. Bij te late aanmelding bestaat het risico op studievertraging. Het is mogelijk om zich uiterlijk 31 december aan te melden voor het PWS als Staatsexamen via <https://duo.nl/particulier/staatsexamen-vo/aanmelden-en-kosten.jsp>
13. De examencommissie kan een kandidaat toestaan het PWS in te halen vóór aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. De inhaalperiode bedraagt minimaal 20 uur (vmbo-tl). De examencommissie bepaalt de inlevertermijn. Het PWS moet vóór het eerste tijdvak zijn afgerond en beoordeeld. De kandidaat dient hiervoor een schriftelijk verzoek in, met bewijsstukken waaruit blijkt dat sprake is van ziekte, bijzondere familieomstandigheden of andere zwaarwegende redenen buiten zijn of haar schuld.

Vak	Rekenen	Traject: MAVO
------------	----------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 3	1	SE	Mavo: Rekentoets 2F	Praktisch	100%	Nee	2F

Opmerkingen m.b.t. SE 1 SE: Voorwaarde voor deelname is een voldoende voor ingangstoets of voldoende op cijferlijst van eerder examen op vergelijkbaar niveau of voldoende aanwezigheid bij rekenlessen (=minimaal 5 lessen) Toets kan niet herkanst worden. Rekencijfer telt niet voor compensatie of slagingsnormering. Cijfer zal wel deel uitmaken van het diploma.	Toetsmoment regulier: 8/2/27-12/2/27 Toetsmoment inhaal: 15/2/27-19/2/27
--	--

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
	Er is geen Centraal Examen

Vak	Beeldende Vorming - Tekenен	Traject: MAVO
------------	------------------------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	PE 1	Praktisch Examen 1. Diverse werkstukken met theoretische onderbouwing.	Praktisch *	21%	Nee	BV/K/1-7 BV/V/1-3
	2	SE 1	Lesstof periode 1. Kunstbeschouwing - Basis Beeldende Begrippen.	Schriftelijk	7%	Ja	BV/K/1-3 BV/K/8 BV/V/3
SEP 2	3	PE 2	Praktisch Examen 2. Diverse werkstukken met theoretische onderbouwing.	Praktisch *	21%	Nee	BV/K/1-7 BV/V/1-3
	4	SE 2	Lesstof periode 1+2. Kunstbeschouwing - Basis Beeldende Begrippen.	Schriftelijk	10%	Ja	BV/K/1-3 BV/K/8 BV/V/3
	5	PO 1	Beeldaspecten toepassen op kunstwerken uit de kunstgeschiedenis en zelf fotograferen. - Syllabus (CVTE) - Basis Beeldende Begrippen.	Praktisch	10%	Nee	BV/K/1-8 BV/V/-3
SEP 3	6	PE 3	Praktisch Examen 3. Diverse werkstukken met theoretische onderbouwing.	Praktisch *	21%	Nee	BV/K/1-7 BV/V/1-3
	7	SE 3	Lesstof periode 1t/m 3. Kunstbeschouwing - Syllabus (CVTE) - Basis Beeldende Begrippen. - Magazine: thema CSE '27.	Schriftelijk	10%	Ja	BV/K/1-3 BV/K/8 BV/V/3

Opmerkingen m.b.t. PE 1 t/m 3: * Werkstukken – inleveren - Zijn enkel op school gemaakt op door school gemarkeerd papier. - Zijn authentiek (met bronvermelding: aangeven in de verslaglegging). - Er kan door de student tijdens Open Atelier gemiste werktijd worden ingehaald en/of extra op school gewerkt worden. - Bij het missen van het inlevermoment dient de student met de vakdocent contact te leggen en te onderhouden over het in te halen werk.	Inlevermoment PE1: Week 42, in de praktijkles. Inhaalmoment PE1: Week 44, tijdens Open Atelier. Inlevermoment PE2: Week 51, in de praktijkles. Inhaalmoment PE2: Week 1, tijdens Open Atelier. Inlevermoment PE3: Week 7, in de praktijkles. Inhaalmoment PE3: Week 9, tijdens Open Atelier.
Opmerkingen m.b.t. PO 1: De PO wordt individueel gemaakt, thuis. De PO is niet herkansbaar.	Inlevermoment: Week 51, Teams Opdracht. Inhaalmoment: Week 1, Teams Opdracht.

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
BV/V/1 BV/V/3 BV/K/3 BV/K/8	Voor het examenjaar 2027 geldt het examenthema voor zowel het CPE als het CSE vastgesteld in de Septembermededeling. Hierbij hoort een magazine (Stichting Cito). Het CPE en CSE hebben elk een weging van 50%. Dit cijfer wordt vervolgens gemiddeld met het schoolexamencijfer. CPE – Centraal Praktisch Examen BV/V/1 Eindopdracht, productief en reflectief. BV/V/3 Vaardigheden in samenhang. CSE – Centraal Schriftelijk Examen BV/K/3 Leervaardigheden in de beeldende vakken. BV/K/8 Beschouwen beeldend werk van anderen. Centraal Praktisch Examen (CPE) Afnameperiode landelijk CPE 2027: maandag 15 maart 2027 t/m dinsdag 18 mei 2027 - Het CPE vindt plaats in een aantal verschillende werkblokken. - Totaal worden er 12 klokuren (720 minuten) besteed aan het CPE. - De verschillende werkblokken zullen na SE periode 3 worden ingeroosterd en afgenomen op school en deelname hieraan is verplicht. - Eventuele afmelding moet via de vakdocent: a.nipius@rocmondriaan.nl en er gaat een melding daarvan naar de examencommissie.

- Voor een gemist CPE-moment heb je recht op één inhaalmoment in overleg met de vakdocent.
- Meld je alleen af als er sprake is van een echt uitzonderlijke situatie.

Relatie CPE en CSE

Het CPE en het CSE zijn gebaseerd op hetzelfde thema: gepubliceerd op www.examenblad.nl.

Het CPE vormt, omdat het eerder wordt afgenomen dan het CSE, indirect een voorbereiding op het CSE.

In het CPE ligt het accent op het zelf produceren van beeldend werk.

Het CSE legt het accent op het reflecteren op beeldend werk van kunstenaars en vormgevers.

In beide examens wordt aandacht besteed aan het proces dat aan beeldend werk voorafgaat.

Het magazine

Het magazine vormt een leidraad voor het CPE en CSE op de volgende wijzen:

- Presenteert jaarlijks het wisselende thema.
- Bevat verder informatie over de verschillende wijzen waarop en intenties waarmee kunstenaars en vormgevers het thema in beeld hebben gebracht.
- Gaat vooral in op werkprocessen van kunstenaars en vormgevers die werk hebben gemaakt binnen het thema.
- Geeft de aspecten van de culturele-en/of kunsthistorische context aan die voor het CSE relevant zijn.

Begrippenlijst / Syllabus Beeldende Begrippen (CVTE)

De Syllabus vanuit CVTE is leidend voor de begrippen opgenomen in het CSE en CPE.

De lijst toont een totaaloverzicht van begrippen en vaardigheden die elke kandidaat moet (her)kennen en benoemen.

Voor het CPE zijn per beeldend vak afzonderlijk de vakspecifieke begrippen en vaardigheden opgenomen.

Vak	Turks	Traject: MAVO
------------	--------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Schrijvaardigheid ERK-niveau A1/A2	Schriftelijk	30%	Ja	MVT/K/1 MVT/K/7
	4	PO 1	Poëzie	Praktisch	5%	Nee	MVT/V/4
SEP 2	2	SE	Kijk- en luistervaardigheid ERK- niveau A2/B1	Schriftelijk	30%	Nee	MVT/K/5
	5	PO 2	Boekopdracht	Praktisch	5%	Nee	MVT/V/3
SEP 3	3	SE	Spreekvaardigheid en gespreksvaardigheid ERK-niveau A2 Presentatie Landkunde + vraaggesprek Turkse stad presenteren Met behulp van PowerPoint	Mondeling	30%	Nee	MVT/K/2 MVT/K/3 MVT/K/6 MVT/V/1

Opmerkingen m.b.t. SE 3: Een Turkse stad presenteren. De presentatie duurt 5 minuten. Spiekbriefje met twintig steekwoorden toegestaan tijdens de presentatie. Het rooster wordt door de docent gemaakt en in de digitale omgeving gepubliceerd.	Afnamemoment: Week 9 Inhaalmoment: Week 11
Opmerkingen m.b.t. PO 1: Tijdens de les in de vorm van een opdracht of toets	Afnamemoment: Week 44 Inhaalmoment: Week 48
Opmerkingen m.b.t. PO 2: Tijdens de les in de vorm van een opdracht of toets	Afnamemoment: Week 1 Inhaalmoment: Week 11

CENTRAAL EXAMEN	
Examen eenheid	Stofomschrijving
MVT/K/3 MVT/K/4 MVT/V/3 MVT/V/5	Leesvaardigheid ERK niveau A2 (CITO Centraal Examen Turks)

Vak	Wiskunde	Traject: MAVO
------------	-----------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS							
SEP	SE	Type	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans -baar	Eindterm
SEP 1	1	SE	Verbanden Drie dimensies, afstanden en hoeken Formules en vergelijkingen	Schriftelijk	30%	Ja	K1, K2, K3, K4, K6 & V3
	4	PO	QWistig-opdrachten, Museumbezoek Inrichting van een kamer	Praktisch	5%	Nee	K1, K2, WI/K8 & V2
SEP 2	2	SE	Rekenen, meten en schatten Meetkunde vlakke figuren <i>De stof van SE1 wordt als bekend verondersteld.</i>	Schriftelijk	30%	Ja	K1, K2, K5, K6 & V3
SEP 3	3	SE	Statistiek*** Verbanden Ruimte meetkunde <i>De stof van SE1 en SE2 wordt als bekend verondersteld.</i>	Schriftelijk	35%	Ja	K1, K2, K4, K5, K6, K7 & V3

Opmerkingen m.b.t. SE 4 (PO): Voor deze opdracht wordt de kandidaat één van de volgende drie opties aangeboden: 1. Qwistig-opdrachten (deel 1, kgt-wiskunde) Uitvoering van door de docent geselecteerde opdrachten uit <i>Qwistig</i>, deel 1. Beoordeling op juistheid, onderbouwing en volledigheid. 2. Museumbezoek Escher in Het Paleis Uitvoering van een opdrachtenpakket tijdens een begeleid museumbezoek. Inlevering van de uitgewerkte opdrachten is verplicht. 3. Inrichting van een kamer binnen budget Ontwerp- en rekenopdracht met toepassing van schaal, verhoudingen en kostenberekeningen. Uitwerking volgens nader te verstrekken opdrachtomschrijving.	Afnamemoment: Week 41 Inhaalmoment: Week 43
--	--

CENTRAAL EXAMEN	
Exameneenheid	Stofomschrijving
-WI/K3	Leervaardigheden in het vak wiskunde
-WI/K4	Algebraïsche verbanden
-WI/K5	Rekenen, meten en schatten
-WI/K6	Meetkunde
-WI/V1	Aanvullende eisen
-WI/V4	Vaardigheden in samenhang
	*** Statistiek- wordt niet getoetst in het centraal examen

BIJLAGE 1:

Voorlopig rooster Centraal Examen 2027 - EERSTE TIJDVAK

Datum	Tijd	Vak	Toegestane hulpmiddelen (naast het basispakket)
Vr 14 mei	13:30 – 15:30	Nederlands	Woordenboek
Di 18 mei	13:30 – 15:30	Economie	Rekenmachine
Wo 19 mei	9:00 – 11:00	Tekenen	
	13:30 – 15:30	Engels	Woordenboek N-E/E-N
Do 20 mei	13:30 – 15:30	Wiskunde	Geodriehoek, roosterpapier in cm ²
Vr 21 mei	9:00 – 11:00	Aardrijkskunde	
	13:30 – 15:30	Frans	Woordenboek N-F/F-N
Ma 24 mei	9:00 – 11:00	Duits	Woordenboek N-D/D-N
	13:30 – 15:30	Nask-2	Binas VMBO-kgt, Informatieboek voor nask 1/2 (2de editie), rekenmachine
Di 25 mei	13:30 – 15:30	Geschiedenis	
Wo 26 mei	13:30 – 15:30	Biologie	Rekenmachine
Do 27 mei	13:30 – 15:30	Nask-1	Binas VMBO-kgt, Informatieboek voor nask 1/2 (2de editie), rekenmachine
Vr 28 mei	13:30 – 15:30	Maatschappijkunde	
Ma 31 mei	13:30 – 15:30	Arabisch	Woordenboek N-A/A-N
	13:30 – 15:30	Turks	Woordenboek N-T/T-N

In het geval de geheimhouding van de examens geschonden is of afname niet mogelijk is, treedt het 'Continuïteitsplan' in werking. In een uiterst geval kunnen één of meer centrale examens worden uitgesteld en kunnen het eerste en tweede tijdvak zich uitstrekken tot en met 10 juli 2027.

Dringend advies: geen vakantie plannen direct na afloop van het Centraal Examen. Doe je dit toch dan zijn de gevolgen voor eigen rekening.

Verificatie en uitslagdag n.a.v. CE1 is op **woensdag 16 juni**.

Voorlopig examenrooster Centraal Examen 2027 - TWEEDE TIJDVAK

Het tweede tijdvak (CE2) vindt plaats op **dinsdag 22 t/m dinsdag 29 juni**.

Het rooster hiervan is op het moment dat dit PTA wordt opgesteld nog niet door het CVTE vrijgegeven.

De datum van het examen in de zogenaamde aangewezen vakken, dat wordt afgenomen door de Staatsexamencommissie, zal op **donderdag 24 juni** plaatsvinden. Welke vakken hieronder vallen wordt bekend gemaakt in april. Rooster en aangewezen vakken zijn na bekendmaking te raadplegen via examenblad.nl.

Verificatie en uitslagdag n.a.v. CE2 is op **dinsdag 6 juli**.

BIJLAGE 2

Overzicht van toegestane hulpmiddelen

1. Het standaard basispakket

Het standaard basispakket bij alle centrale examens bevat:

- schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier
- tekenpotlood
- blauw en rood kleurpotlood
- liniaal met millimeterverdeling
- passer
- nietmachine
- geometrische driehoek
- vlakgum
- rekenmachine

2. Rekenmachine

Bij wiskunde, nask-1 en nask-2 moet de rekenmachine naast de grondbewerkingen tevens beschikken over toetsen voor π , x tot de y^e macht, x kwadraat $1/x$ en $\sin/\cos/\tan$ in graden (en hun inversen).

Bij de overige vakken zijn de grondbewerkingen optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen voldoende. Meer mogelijkheden mag, maar de rekenmachine mag niet één of meer van de volgende eigenschappen hebben:

- lichtnetaansluiting tijdens het examen;
- opladen tijdens het examen;
- schrijfrol, alarm of ander geluid;
- alfanumeriek zijn (Bedoeld is dat er geen teksten kunnen worden ingevoerd of uitgelezen, zoals bijvoorbeeld met de mobiele telefoon wel kan. De letters 'sin' als afkorting van sinus worden in dit verband dus niet als alfanumeriek beschouwd.);
- grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster;
- een zend- of ontvanginginstallatie.

3. Woordenboek

3a. Het woordenboek Nederlands

Een eendelig verklarend woordenboek Nederlands is toegestaan bij alle *schriftelijke* examens. In plaats van het eendelig woordenboek Nederlands mag ook gebruik gemaakt worden van een woordenboek van Nederlands naar de thuistaal van de kandidaat (bijvoorbeeld Nederlands-Spaans) en van de thuistaal van de kandidaat naar het Nederlands.

Een digitaal woordenboek is niet toegestaan.

Waar spelling wordt beoordeeld (centraal examen Nederlands) zijn alleen schrijfwijzen volgens de huidige officiële spelling toegestaan.

3b. Het woordenboek bij moderne vreemde talen

Bij de **moderne vreemde talen** is een woordenboek doeltaal – thuistaal en thuistaal – doeltaal *) toegestaan.

Bij centrale examens met schrijfvaardigheid kan een woordenboek thuistaal - doeltaal de kandidaat behulpzaam zijn.

Bij centrale examens zonder schrijfvaardigheid is een woordenboek thuistaal - doeltaal niet zinvol maar ook niet verboden.

Een woordenboek doeltaal - thuistaal en thuistaal - doeltaal in één band is dus toegestaan.

Een digitaal woordenboek is niet toegestaan.

Bij het vak **Engels** mag het bevoegd gezag toestemming geven om een woordenboek Engels-Engels te gebruiken naast een tweetalig woordenboek.

*) Voor de meeste leerlingen is Nederlands de thuistaal. Bijvoorbeeld: Bij de centraal examens Frans is dus een woordenboek Frans – Nederlands toegestaan. Een kandidaat die Pools als thuistaal heeft mag in plaats van Frans – Nederlands kiezen voor een woordenboek Frans – Pools.

4. Informatieboek bij nask1 en nask2

Bij het centraal examen nask1 en nask2 heeft de kandidaat op het centraal examen informatiemateriaal nodig. Goedgekeurd zijn: Voor GL/TL: BINAS vmbo-kgt, informatieboek voor nask1 en nask2 (2e editie, ISBN 978.90.01.80069.7).

Voor deze edities van Binas zijn errata uitgegeven. Zie voor deze errata de site www.noordhoffuitgevers.nl (zoekterm errata Binas). Het is toegestaan deze fouten in Binas te verbeteren.

5. Aanvullende opmerkingen

Als de computer als schrijfgerei wordt ingezet bij de centrale examens Nederlands vmbo GL/TL dient de spellingcontrole bij niet-dyslectische kandidaten uitgeschakeld te zijn. Aan kandidaten met een deskundigenverklaring omtrent dyslexie volgens artikel 3.54 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020, mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan. Als de computer als schrijfgerei wordt gebruikt, is het van belang dat kandidaten geen toegang hebben tot verboden hulpmiddelen (zoals een digitale atlas of een digitaal woordenboek), en moet ook o.m. de opslag (bijvoorbeeld uitprinten) worden geregeld.

Bovenstaande regels gelden ook (bij de centrale examens waarbij spelling wordt beoordeeld) indien een kandidaat van een laptop gebruik maakt vanwege zijn beperking. Ook dan dient de spellingcontrole te worden uitgeschakeld. Dit geldt voor kandidaten met een visuele of fysieke beperking. Aan kandidaten met een dyslexieverklaring mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan. De correctoren moeten de aftrekregels voor spellingfouten ook toepassen bij leerlingen die met spellingcontrole hebben gewerkt.

Aan kandidaten met een deskundigenverklaring volgens artikel 3.54 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 kan (ook) het gebruik van spraaksynthese bij examens worden toegestaan.

6. Overige niet genoemde hulpmiddelen

Naast het basispakket hulpmiddelen kan de kandidaat enkele hulpmiddelen meenemen die niet genoemd zijn, maar die wel functioneel (kunnen) zijn. Hulpmiddelen die een relatie kunnen hebben met exameneisen, zijn niet toegestaan. Daaronder vallen onder andere tekensjablonen en spellingkaarten.

Hulpmiddelen die geen relatie tot de exameneisen hebben maar ook geen enkele examenfunctie dienen, zijn niet toegestaan.

7. Mededeling

Zie voor de vakspecifieke hulpmiddelen het rooster van het Centraal Examen. Eventuele andere hulpmiddelen worden tijdens het examen door de school verstrekt.

BIJLAGE 3

Herkansingsregeling schoolexamens (art. 6-9 uit het Examenreglement)

Artikel 6. Onderdelen SE

6.1	Schriftelijke SE's Elke examenkandidaat heeft per schooljaar per vak drie SE-periodes waarin schriftelijke toetsen kunnen worden afgenomen. Voor examenvakken in het vmbo-tl-, havo-(eenjarig, tweede jaar tweejarig) of vwo-traject zijn dat SEP1, SEP2, en SEP3. Voor vakken in het eerste jaar van het tweejarig havo-traject zijn dat SEP1, SEP2, en SEP4. In deze drie SE-periodes vindt het eerste afnamemoment plaats. In maart is er de mogelijkheid om gemiste schriftelijke toetsen van SEP1, SEP2, en SEP3 met toestemming van de examencommissie in te halen. Voor het eerste jaar van het tweejarige havo-traject volgt er in juni een mogelijkheid om gemiste schriftelijke toetsen van SEP4 met toestemming van de examencommissie in te halen. Zie artikelen 7 en 8 voor de inhaalregeling. In het PTA staat per schriftelijke toets aangegeven of deze wel of niet herkansbaar is. Schriftelijke toetsen kunnen in april (vakken in examentrajecten) en juni (vakken in het eerste jaar van het tweejarige havo-traject) worden herkanst. Zie artikel 8 voor de herkansingsregeling. Tijdsduur schriftelijke toetsen bij vmbo-tl, havo en vwo: <table><tr><th>Opleiding</th><th>Tijdsduur</th><th>Indien recht op tijdverlenging:</th></tr><tr><td>Vmbo-tl</td><td>1,5 klokuur (90 minuten)</td><td>+20 minuten</td></tr><tr><td>havo eenjarig</td><td>1,5 klokuur (90 minuten)</td><td>+20 minuten</td></tr><tr><td>havo eerste jaar tweejarig SEP1 en SEP2</td><td>1,0 klokuur (60 minuten)</td><td>+15 minuten</td></tr><tr><td>havo eerste jaar tweejarig SEP4</td><td>1,5 klokuur (90 minuten)</td><td>+20 minuten</td></tr><tr><td>havo tweede jaar tweejarig</td><td>1,5 klokuur (90 minuten)</td><td>+20 minuten</td></tr><tr><td>vwo</td><td>2 klokuren (120 minuten)</td><td>+30 minuten</td></tr></table>	Opleiding	Tijdsduur	Indien recht op tijdverlenging:	Vmbo-tl	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten	havo eenjarig	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten	havo eerste jaar tweejarig SEP1 en SEP2	1,0 klokuur (60 minuten)	+15 minuten	havo eerste jaar tweejarig SEP4	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten	havo tweede jaar tweejarig	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten	vwo	2 klokuren (120 minuten)	+30 minuten
Opleiding	Tijdsduur	Indien recht op tijdverlenging:																				
Vmbo-tl	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten																				
havo eenjarig	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten																				
havo eerste jaar tweejarig SEP1 en SEP2	1,0 klokuur (60 minuten)	+15 minuten																				
havo eerste jaar tweejarig SEP4	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten																				
havo tweede jaar tweejarig	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten																				
vwo	2 klokuren (120 minuten)	+30 minuten																				
6.2	Kijk-/luistertoets Kijk-/luistertoetsen zijn een SE-onderdeel bij de moderne vreemde talen en bij vmbo-tl voor het vak Nederlands. De kijk-/luistertoets wordt op school afgenomen. Na het reguliere afnamemoment is er een mogelijkheid om een gemiste kijk-/luistertoets in te halen met toestemming van de examencommissie. Zie artikelen 7 en 8 voor de inhaalregeling. Kijk-/luistertoetsen zijn niet herkansbaar.																					
6.3	Mondelinge toets (bij de moderne vreemde talen en het vak Nederlands) Mondelinge toetsen zijn een SE-onderdeel bij de moderne vreemde talen en het vak Nederlands, en worden op school afgenomen. Na het reguliere afnamemoment is er een mogelijkheid om een gemiste mondelinge toets in te halen met toestemming van de examencommissie. Zie artikelen 7 en 8 voor de inhaalregeling. Mondelinge toetsen zijn niet herkansbaar.																					
6.4	Praktische Opdracht Een praktische opdracht (PO) kan in twee verschillende vormen worden aangeboden: als opdracht die onder toezicht van een surveillant en/of examinerator op locatie wordt afgenomen (zie 6.4.1), óf als inleveropdracht (zie artikel 6.4.2).																					
6.4.1	Praktische opdracht – afnamemoment op locatie Dit type praktische opdracht is een SE-onderdeel dat op school of op een andere locatie wordt afgenomen. Na het reguliere afnamemoment is er een mogelijkheid om een gemist PO in te halen met toestemming van de examencommissie. Zie artikelen 7 en 8 voor de inhaalregeling. PO's zijn niet herkansbaar.																					
6.4.2	Praktische opdracht – inleveropdracht Dit type praktische opdracht is een SE-onderdeel dat op papier of digitaal moet worden ingeleverd. VAVO Haaglanden hanteert het reglement van ROC Mondriaan voor het gebruik van AI bij schoolopdrachten, instellings- en schoolexamens. Een inleveropdracht heeft twee inleverdeadlines: een reguliere en een inhaal-deadline. Gemaakt werk dat ingeleverd wordt vóór de reguliere inleverdeadline is 'op tijd'. Gemaakt werk dat ná de reguliere, maar vóór de inhaal-deadline wordt ingeleverd is 'te laat'. In het beoordelingsmodel van de PO kan dit worden																					

	meegewogen. Als een kandidaat de PO niet of ná de inhaal-deadline heeft ingeleverd, dan is er sprake van een onregelmatigheid en kan de examencommissie maatregelen nemen zoals beschreven staan in artikel 21. PO's zijn niet herkansbaar .
6.5	Handelingsdeel Het maken van een handelingsdeel is voor een kandidaat een inspanningsverplichting die met een voldoende of goed moet worden afgerond. Bij een onvoldoende beoordeling krijgt de kandidaat de gelegenheid het werk te verbeteren. Een gemaakt en door de docent goedgekeurd handelingsdeel is voorwaarde voor deelname aan het CE. Als een kandidaat géén handelingsdeel heeft gemaakt voor een vak of het handelingsdeel met een onvoldoende heeft afgerond, dan heeft hij geen eindresultaat voor het betreffende vak. Er wordt in dat geval niet voldaan aan de voorwaarden om tot een eindcijfer te komen voor het SE voor dit vak en de kandidaat kan niet worden aangemeld voor het CE. Als gevolg hiervan wordt de student uitgeschreven voor het betreffende vak. Handelingsdelen zijn niet herkansbaar, wel inhaalbaar of verbeterbaar.
6.6	Praktisch examen (PE) Het PE is een SE-onderdeel dat de eindtermen en richtlijnen van het vak tekenen volgt. Aan het PE wordt gewerkt tijdens de praktijkles. Daarnaast worden open atelieruren aangeboden om het PE tijdig af te ronden. Het PE heeft twee inlevermomenten: een regulier en een inhaal-inlevermoment. Levert de kandidaat het werk niet op een van deze inlevermomenten in, dan is er sprake van een onregelmatigheid en kan de examencommissie maatregelen nemen zoals beschreven staan in artikel 21. Een PE is niet herkansbaar.
6.7	PWS Het profielwerkstuk (PWS) is een verplicht onderdeel van het schoolexamen voor vmbo-tl, havo en vwo. • Het PWS heeft betrekking op één of meer vakken binnen het profiel en wordt uitgevoerd volgens de door de school vastgestelde richtlijnen. • De studielast bedraagt 20 uur (vmbo-tl) respectievelijk 80 uur (havo/vwo). • De beoordeling vindt plaats volgens de geldende wettelijke bepalingen en het door de school vastgestelde beoordelingsmodel. • Het PWS dient vóór aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen te zijn afgerond. • Het PWS is niet herkansbaar, maar kan in overleg met de examencommissie worden ingehaald. • Het gebruik van generatieve kunstmatige intelligentie (A. I.) is verboden, tenzij het expliciet is toegestaan. Bij gebruik van generatieve kunstmatige intelligentie zonder expliciete toestemming van de PWS-begeleider, is sprake van een onregelmatigheid. • Nadere regels met betrekking tot uitvoering, begeleiding, beoordeling, vrijstellingen en inhaalmogelijkheden zijn opgenomen, zie bijlage D.
6.8	Rekenen Het vak rekenen is verplicht om te volgen voor die kandidaten van vmbo-tl bij de profielen 'economie' en 'zorg en welzijn' en havo bij het profiel 'cultuur en maatschappij' die het vak wiskunde niet op hun cijferlijst hebben staan en opgaan voor een diploma. Het vak rekenen is een inspanningsverplichting, dat wil zeggen dat het maken van lesopdrachten en aanwezigheid in de les leidend zijn voor het eindresultaat voor het vak rekenen. Het vak rekenen wordt afgesloten met een rekentoets. De kandidaten die het vak rekenen hebben gevolgd en hebben afgesloten met een resultaat krijgen daarvoor een aparte bijlage naast de cijferlijst. Het vak rekenen is niet herkansbaar.

Artikel 7. Missen SE

7.1	Wanneer een kandidaat niet kan deelnemen aan een deel van het SE (schriftelijke toets, mondelinge toets, kijk-/luistertoets, PO op locatie), dan meldt hij zich af door middel van het sturen van een e-mail voorzien van naam, opleiding, vak en de reden van afwezigheid naar: verzuim.vavo@rocmondriaan.nl . De kandidaat meldt zich uiterlijk de dag van het betreffende SE-onderdeel per e-mail af. De examencommissie besluit op grond van de e-mail of een kandidaat toestemming krijgt om het gemiste SE alsnog te maken (inhalen).
7.2	Heeft een kandidaat een deel van het SE (schriftelijke toets, mondelinge toets kijk-/luistertoets, PO op locatie) zonder schriftelijke afmelding gemist dan kan de examencommissie besluiten dat sprake is van een onregelmatigheid en dat een maatregel kan worden opgelegd (zie artikelen 20, 21 en 22).
7.3	Als er sprake is van zwaarwegende omstandigheden waardoor de kandidaat zich niet op de juiste wijze heeft afgemeld, dan meldt de kandidaat dit bij de examencommissie. De examencommissie besluit dan of gemiste delen van het SE mogen worden ingehaald.
7.4	Een gestart maar niet afgemaakt deel van het SE, geldt als een gemaakt deel van het SE en is daarom alleen herkansbaar (niet inhaalbaar).
7.5	De examencommissie heeft de bevoegdheid om een extra examenmoment te creëren zodat een kandidaat de mogelijkheid krijgt een vak af te ronden/ het PTA/PTB compleet te maken.

Artikel 8. Inhaal-/herkansingsregeling SE

8.1	Inhalen Als een kandidaat een deel van het SE heeft gemist kan hij dit deel onder voorwaarden inhalen. De examencommissie beslist of een deel van het SE mag worden ingehaald naar aanleiding van de afmelding per e-mail (zie artikel 7). Deze regel geldt voor alle mondelinge en schriftelijke toetsen, kijk-/luistertoetsen en PO's op locatie.
8.2	Een kandidaat die niet op het inhaalmoment van een mondelinge of schriftelijke toets, een kijk-/luistertoets, of een PO op locatie verschijnt, kan het recht ontzegd worden om het gemiste examen op een later tijdstip alsnog te maken. Een gemist examen kan gezien worden als een onregelmatigheid. Op een onregelmatigheid kan een maatregel volgen (zie artikelen 20, 21 en 22).
8.3	Herkansen in examentrajecten Een kandidaat die vakken volgt bij één of meerdere examentrajecten (vmbo-tl, havo eenjarig, havo tweede jaar tweejarig, vwo) kan in april maximaal drie reeds beoordeelde delen van het schoolexamen herkansen, namelijk één deel per schoolexamenperiode (SEP1/SEP2/SEP3). Het betreffende deel moet volgens het PTA herkansbaar zijn. Als een herkansing is gemaakt telt het hoogst behaalde cijfer.
8.4	Herkansen in eerste jaar tweejarig havo-traject Een kandidaat die vakken volgt bij het eerste jaar tweejarig havo-traject kan in juni maximaal drie reeds beoordeelde delen van het schoolexamen herkansen, namelijk één deel per schoolexamenperiode van het eerste jaar tweejarig havo-traject (SEP1/SEP2/SEP4). Het betreffende schoolexamen moet volgens het PTA/PTB herkansbaar zijn. Als een herkansing is gemaakt telt het hoogst behaalde cijfer. <i>Vakken zoals Engels die worden gevolgd in een examentraject en worden afgesloten met een CE vallen onder artikel 8.3.</i>
8.5	Een kandidaat die niet op het herkansingsmoment van een schriftelijke toets verschijnt, heeft geen recht meer om de gemiste herkansing op een later tijdstip alsnog te maken. Een herkansing van een schriftelijke toets wordt één keer aangeboden zonder mogelijkheid tot inhalen. Het behaalde resultaat blijft staan.

Artikel 9. Einde SE-periode

9.1	Uiterlijk veertien dagen na de SE-periode ontvangt de examencommissie de N-termen van de schriftelijke toetsen van de verschillende vakken, controleert de eventuele bijstellingen van de vooraf voorgestelde N-termen en stelt de resultaten vast. De toetscommissie is ondersteunend in dit proces.
------------	---

BIJLAGE 4:

Zak-slaagregeling (art. 17.1 uit het Examenreglement)

Zak/slaagregeling mavo

Om te slagen moet de kandidaat aan alle eisen van de verschillende onderdelen voldoen.

Gemiddeld cijfer CE*.

De kandidaat is geslaagd met een:

- 5,50 of hoger.

Eindcijfer Nederlands

De kandidaat is geslaagd met:

- afgerond een 5 of hoger.

Eindcijfers alle examenvakken

De kandidaat is geslaagd als:

- al de eindcijfers en het combinatiecijfer een 6 of hoger zijn, of;
- hij een 5 heeft en voor de rest 6 of hoger, of;
- hij een 4 heeft, een 7 of hoger en voor de rest 6 of hoger, of;
- hij 2x een 5 heeft, een 7 of hoger en voor de rest 6 of hoger;
- geen enkel eindcijfer lager dan een 4 is. **Let op:** ook voor de afzonderlijke keuzevakken moet je ten minste het eindcijfer 4 halen;
- hij beschikt over een resultaat voor het vak rekenen als hij géén wiskunde als vak hebt afgesloten.

Profielwerkstuk

De kandidaat is geslaagd als:

- hij een 'voldoende' of 'goed' heeft voor het profielwerkstuk.

Loopbaandossier

De kandidaat is geslaagd als:

hij een loopbaandossier gemaakt heeft volgens het PTA van de school.

* Als de kandidaat in 2020 heeft deelgenomen aan het examen, neemt hij contact op met de examensecretaris.